

**Хытай Халк Республикасы билин
Түркменистаның арасындагы**

КОНСУЛЛЫК ШЕРТНАМАСЫ

Хытай Халк Республикасы ве Түркменистан, өз консуллык гатнашыкларыны өсдүрмек, ики дәвлеттиң-де, шейле хем өз граждандарының хукукларыны ве бөхбитлерини горамага, ики дәвлеттиң арасында достлугы ве хызматдашлыгы пугталандырмага ярдам этмек ислегинден угур алып,

шу Консуллык Шертнамасыны баглашмагы карар этдилер ве шу максат билин шу ашақдакылар хақында ылаалашдылар:

I БӨЛҮМ

Кескилттемелер

1-нчи мадда

Кескилттемелер

Шу Шертнамада ашақда гетирилйән адалгаларың шу ашақдакы манысы бардыр:

1) "консуллык эдарасы" диймек ислендик баш консуллыгы, консуллыгы, вице-консуллыгы я-да консуллык агентлигини аңладяр;

2) "консуллык округы" диймек өз консуллык везипелерини ерине етирмек үчин консуллык эдарасына берлен атрабы аңладяр;

3) "консуллык эдарасының баштутаны" диймек шейле везипели ишгәр хөкмүнде херекет этмек табырылан адамы аңладяр;

4) "консуллыгың везипели адамы" шейле везипели ишгәр хөкмүнде консуллык везипелери ерине етирмек кәрини аңладяр;

5) "консуллык эдарасының гуддукчысы" диймек консуллык

эдарасында административ я-да техники борчлары ерине етирйөн ислендик адамы аңладяр;

6) "хызмат эдижи персоналың ишгәри" диймек консуллык эдарасына хызмат этмек бовнча борчлары ерине етирйөн хер бир адамы аңладяр;

7) "консуллык эдарасының ишгәри" диймек консуллыкың везипели адамларыны, консуллык эдарасының гулдукчыларыны ве хызмат эдижи персоналың ишгәрини аңладяр;

8) "машгала агзасы" диймек консуллык эдарасының ишгәрлериниң олар билен яшаян ве оларың экленжиндеки аялыны (әрини), чагаларыны ве ата-әнесини аңладяр;

9) "хусусы өй ишгәри" диймек консуллык эдарасының ишгәрлериниң диңе хусусы гуллугында дурян ислендик адамы аңладяр;

10) "векилчилик эдилйөн дәвлетиң гражданы" диймек векилчилик эдилйөн дәвлетиң гражданы болан ислендик физики тарапы аңладяр, шейле хем уланып болжак халатларда векилчилик эдилйөн дәвлетиң ислендик юридик тарапыны аңладяр;

11) "консуллык жайлары" диймек эечилик хукугының киме дегишлидигине гарамаздан, диңе консуллык эдарасының максатлары үчин пейдаланылян жайлары я-да жайларың бөлеклерини, шол жай я-да жайларың бөлеклери ерлешйөн ер участокларыны аңладяр;

12) "консуллык архивлери" шифрлер ве кодлар, картотекалар хем-де оларың абат сакланылмагыны ве горалып сакланылмагыны үпжүн этмек үчин ниетленилйөн ислендик мебель серишделери билен билеликте консуллык эдарасының әхли кагығларыны, документлерини, корреспонденциясыны (аян хат-хабарларыны), китапларыны, фильмлерини, сес язылян ленталарыны ве реестрлерини өз ичине аляр;

13) "векилчилик эдилйөн дәвлетиң гәмиси" диймек векилчилик эдилйөн дәвлетиң канунларына лайыклықда шол дәвлетиң байдагы астында йүзмәге хукугы болан ислендик гәмини аңладяр, харбы гәмилер муңа гирмейәр;

14) "векилчилик эдилйөн дәвлетиң хова гәмиси" диймек векилчилик эдилйөн дәвлетде регистрация эдилип, шол дәвлетиң танадыш белликлери гойлан ислендик хова гәмисини аңладяр,

харбы хова гөмилери муңа гирмейәр.

II БӨЛҮМ

Консуллык эдараларыны ачмак ве консуллык эдараларының ишгәрлерини беллемек

2-нчи мадда

Консуллык эдараларыны ачмак

1. Векилчилик эдилйән дәвлет болунян дәвлетиң территориясында консуллык эдарасыны диңе шол дәвлетиң разылыгы билен ачып билер.

2. Консуллык эдарасының ерлешйән ери, онуң дережеси ве онуң консуллык округы, шейле хем шунуң билен багланышыклы ислендик үйтгетмелер векилчилик эдилйән дәвлет болунян дәвлетиң арасында ылаалашык боюнча кесгитленилйәр.

3-нчи мадда

Консуллык эдарасының баштутаныны беллемек ве ыкрас атамек

1. Консуллык эдарасының баштутаныны беллемекден озал векилчилик эдилйән дәвлет шол адамың консуллык эдарасының баштутаны хөкмүнде өзүниң ыкрас эдилмегине болунян дәвлетиң разылыгыны алжакдыгына дипломатик ёл аркалы гөз етирмелидир.

Эгер болунян дәвлет шейле ыкрас атамге разылык бермесе, ол өз карарыны делиллендирмөге борчлы дәлдир.

2. Разылык алнандан соң векилчилик эдилйән дәвлет консуллык эдарасының баштутаныны беллемек какында патенти я-да нотаны болунян дәвлете дипломатик ёллар аркалы ибермелидир. Патентде я-да нотада консуллык эдарасының баштутанының ады, фамилиясы, везипеси ве дережеси, консуллык эдарасының ерлешйән ери, онуң дережеси ве консуллык округы долы гөркезилмелидир.

3. Консуллык эдарасының баштутаныны беллемек хакындакы патент я-да нота алнандан соң, болунян дөвлет консуллык эдарасының баштутанына эквекватураны ерэн гысга мөхлетде берйер я-да өз везипелерини ерине етирип башламага оңа ыгтыяр берлендиги хакында нота билен хабар берйер.

4. Консуллык эдарасының баштутаны болунян дөвлетиң язмача тассыкламасы алнандан соң, дессине өз везипелерини ерине етирмөге башлап билер. Тассыклама алыннанча консуллык эдарасының баштутаны болунян дөвлетиң разылыгы билен өз везипелерини вагтлайын ерине етирип билер.

5. Болунян дөвлет консуллык эдарасының баштутанының белленилмегини тассыкланындан я-да өз везипелерини вагтлайын ерине етирмөге оңа ыгтыяр беренинден соң, ол консуллык округының ыгтыярлы хәкимиятлерине бу барада хаял этмөн хабар бермелидир ве консуллык эдарасының баштутанының өз везипелерини ерине етирип хем-де шу Шертнамада гөз өңүнде тутулан хукуклардан, артыкмачлыклардан ве иммунитетлерден пейдаланып билер ялы әхли зерур чөрелери гөрмелидир.

4-нми мадда

Консуллык эдарасының баштутанының везипелериниң вагтлайын ерине етирилмеги

1. Эгер консуллык эдарасының баштутаны өз везипелерини хайсыдыр бир себеп зерарлы ерине етирип билмейән болса я-да шол везипе эеленмедик болса, векилчилик әдилйән дөвлет болунян дөвлетдеки шол я-да башга консуллык эдарасының везипели адамыны я-да болунян дөвлетдеки өз дипломатик векилханасының дипломатик персоналының агааларының бирине консуллык эдарасының баштутанының везипесини ерине етирмөге ыгтыярлы әдип билер. Векилчилик әдилйән дөвлет консуллык эдарасының баштутанының везипесини ерине етирижиниң. долы адыны, фамилиясыны, везипесини ве дережесини болунян дөвлете өңүнден хабар бермелидир.

2. Консуллык баштутанының везипесини ерине етирижи шу

Шертнама билен консуллык эдарасының баштутанына берилйән хукуклардан, артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден пейдаланяр.

3. Консуллык эдарасының баштутанының везипесини вагтлайын ерине етирижилиге белденилен дипломатик персоналың агзасы өз дипломатик статусына лайклықда өзүне берлен дипломатик артыкмачлыктарындан ве иммунитетлеринден пейдаланмагы довам этдирйөр.

5-нм мадда

Гелимези ве гидилмези хақында хабар бермек

1. Векилчилик эдилйән девлет консуллык эдарасының ерлешйән ериндеки ыгтыярлы хөкимметлерине шу ашакдакылары ямача хабар берйөр:

1) консуллык эдарасының ишгөрлериниң долы адыны, фамилиясыны, везипесини ве дережесини, оларың гелмегиниң ве гутарныклы гитмегиниң я-да оларың везипелериниң тамам болмагының сенесини, шейле хем консуллык эдарасында ишлейән деврүнде оларың гулдук ягдайында болуп гечен үйтгешмелер хақындакы маглуматлары;

2) консуллык эдарасының ишгөрлериниң машгала агзаларының ве хусусы өй хызматкөрлериниң гелмегиниң хем-де гутарныклы гитмегиниң сенесини, шейле хем оларың статусындакы үйтгешмелер хақындакы маглуматлары.

2. Болунян девлетиң ыгтыярлы хөкимметлери консуллык эдарасының ишгөрлерине ве оларың машгала агзаларына дегшли шахадатнамалары говшурярлар.

6-нм мадда

Консуллыгың везипели адамларының гражданылыгы

Консуллыгың везипели адамы диңе векилчилик эдилйән девлетиң гражданыларындан болуп билер, йөне ол болунян девлетде хемешелик яшаян адамлардан болмалы дөлдир.

7-нчи мадда

Экзекватураны ятырмак ве ыкпар этмеги бес этмек

1. Болунян девлет консуллыгың ол я-да бейлеки везипели адамының "болмагы исленилмейен адамдыгы" я-да консуллык эдарасының хызмат эдижи персоналындан ол я-да бейлеки гуллуқчының я ишгериң кабул эдерликсиздиги барада векилчилик эдилйен девлете өз карарыны делиллендирмеге борчлы болман, ислендик вагтда хабар берип билер. Шейле халатда векилчилик эдилйен девлет шол адамы нзына чагырмалыдыр.

Эгер векилчилик эдилйен девлет шол борчнамасыны пехимли мөхлетиг довамында ерине етирмесе, онда болунян девлет дегишлиликде шол адамың экзекватурасыны ятырып я-да шейле адамы консуллык эдарасының ишгери хөкмүнде ыкпар этмекден йүз дөндерип билер.

2. Консуллык эдарасының ишгери хөкмүнде белленилен адам болунян девлетиг территориясына гелмегинден озал я-да, эгер ол болунян девлете эййем гелен болса, консуллык эдарасында өз борчларыны ерине етирмеге башламагындан озал кабул эдерликсиз дийлип ыглан эдиллип билнер. Шейле халатларда векилчилик эдилйен девлет онуң белленилмегини ятырар.

III БӨЛҮМ

Консуллык везипелери

8-нчи мадда

Консуллыгың везипели адамының везипелери

Консуллыгың везипели адамының везипелери шу ашакдакылардан ыбаратдыр:

1) векилчилик эдилйен девлетиг ве онуң гражданыларының

хукукларыны хем-де бәхбитлерини горамақдан, шейле хем векилчилик эдилйән дәвлетиң граждандарына көмек бермекден;

2) векилчилик эдилйән дәвлет билен болунян дәвлетиң арасында сөвда, ыкдысады, медени, спорт, ылым-техники, туристик ве бейлеки угурларда гатнашықларың есдүрилмегине ярдам әтмекден;

3) болунян дәвлетде сыясы, сөвда, ыкдысады, медени, спорт, ылым-техники ве бейлеки угурлардакы ягдайы әхли кануны өллар аркалы аныкламақдан хем-де бу барада векилчилик эдилйән дәвлетиң хөкүметине хабар бермекден;

4) векилчилик эдилйән дәвлет тарапындан әжаза берлен, болунян дәвлетиң канунлары ве кадалары билен гадаган эдилмедик я-да ерине етирилмегине болунян дәвлет тарапындан гаршы чыкылмаян бейлеки везипелери ерине етирмекден.

9-нчы мадда

Гражданлығың ве граждандык ягдайының әктларыны регистрация әтмегиң меселелери болнча везипелер

1. Консуллығың везипели адамының шу ашакдакылара хукугы бардыр:

1) граждандык меселелери барадакы товакганамалары векилчилик эдилйән дәвлетиң канунларына лайыклықда кабул әтмәге;

2) векилчилик эдилйән дәвлетиң граждандарының хасабыны йеретмәге;

3) болунян дәвлетиң канунларына терс гелмейән шертде векилчилик эдилйән дәвлетиң граждандарының догулмагыны ве арадан чыкмагыны регистрирлемәге хем-де векилчилик эдилйән дәвлетиң канунларына лайыклықда дегишли шахадатнамалары бермәге;

4) никалашян адамларың икиси-де векилчилик эдилйән дәвлетиң граждандары болуп дурян махалында ве мунуң өзи болунян дәвлетиң канунларына терс гелмейән болса, никалары векилчилик эдилйән дәвлетиң канунларына лайыклықда регистрация

этмөгө ве ника хақындакы шахадатнамалары бермөгө.

2. Шу мадданың 1-нжи пунктуның дүгүнлери дахыллы адамлары болунян дөветиң канунларыны ве кадаларыны бержай этмек боржундан бошатмаяр.

10-нжи мадда

Паспортлары хем-де визалары бермек

Консуллыгың везипели адамының паспортлары, гелиш, гелиш-гидиш, транзит ве бейлеки визалары, шейле хем шунуң ялы документлери бермөгө, оларың мөхлетини узалтмага, оларың гүйжүни ятырмага ве олара үйтгетмелер гиризмөгө хукугы бардыр.

11-нжи мадда

Нотариус хөкмүнде гүва гечмек ве канунлашдырмак

1. Векилчилик эдилйөн дөветиң канунларына ве кадаларына лайыктықта консуллыгың везипели адамының шу ашакдакылара хукугы бардыр:

1) гражданыгына гарамаздан, ислендик адамың хайышы боюнча, оңа векилчилик эдилйөн дөветде пейдаланмак үчин дүрли документлери бермөгө;

2) векилчилик эдилйөн дөветиң гражданының хайышы боюнча, оңа болунян дөветде я-да онуң чөклеринден дашарда пейдаланмак үчин дүрли документлери бермөгө;

3) документлери векилчилик эдилйөн дөветиң я-да болунян дөветиң ресми дилине тержиме этмөгө ве шол тержимениң дүрслүгини кепиллендирмөгө;

4) векилчилик эдилйөн дөветиң я-да болунян дөветиң ыгтыярлы хөкимиетлери тарапындан берлен документлери канунлашдырмага;

5) векилчилик эдилйөн дөветиң гражданының вестетнамаларыны дүзмөгө, кепиллендирмөгө ве горап сакламактыга кабул этмөгө;

6) ашакда гөркөзилен актлар ве гелешиклер болунян дөвлетиң канунларына терс гелмейән халатда векилчилик эдилйән дөвлетиң граждaнларының арасындакы актлары ве гелешиклери дүзмөге хем-де кепиллендирмөге, себәби шейле актлар хем-де гелешиклер болунян дөвлетиң канунларына терс гелмейәр ве гоагалмаян эмлөк барадакы хукуклары аныкламага хем-де гечирмөге дегишли дәл; бир тарапдан, векилчилик эдилйән дөвлетиң граждaнлары билен бейлеки тарапдан, бейлеки дөвлетлериң граждaнларының арасындакы актлары ве гелешиклери дүзмөге хем-де тассыкламага, себәби шол актлар ве гелешиклер диңе векилчилик эдилйән дөвлетдәки эмлөге хем-де хукуклары дегишлидир ве шол дөвлетиң гарамагына дахыллыдыр;

7) векилчилик эдилйән дөвлетиң граждaнларының хер дүрли документлердәки голларыны кепиллендирмөге;

8) векилчилик эдилйән дөвлетиң граждaнларының затларыны ве документлерини сакламага кабул әтмөге, себәби мунуң өзи болунян дөвлетиң канунларына терс гелмейәр.

2. Консуллыгың везипели адамы тарапындан шу мадданың 1-нжи пунктуна лайыклыкта дүзүлен, кепиллендирилен я-да тержиме эдилен документлер болунян дөвлетиң канунларына лайык гелйән болса, олар болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери ве әдаралары тарапындан дүзүлен, кепиллендирилен я-да тержиме эдилен документлер билен барабар вридик әхмиети ве субут әдижилик гүйжи бар болан документлер хөкмүнде гаралар.

Эгер мунуң өзи болунян дөвлетиң канунлары боюнча зерур болса, документлер канунылашдырылмалыдыр.

12-нжи мадда

Векилчилик эдилйән дөвлетиң граждaнлары билен гатнашыкта болмак

1. Консуллыгың везипели адамы векилчилик эдилйән дөвлетиң граждaнлары билен душусып ве олар билен гатнашыкта болуп, олар маслахат берип хем-де хер дүрли ярдам берип, шол санда олар хукук тайдан көмөк бермек үчин чәредер гөрүп билер.

Консуллыгың везипели адамы векилчилик эдилйән дәвлетиң болуның дәвлетиң территориясында бирсыхлы яшайн я-да вагтлайын болян, атсыз-сорсуз йитен граждандарыны гәәлемекде ярдам берилмеги барада болуның дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлерине йүз тутуп билер.

Болуның дәвлет векилчилик эдилйән дәвлетиң граждандарының консуллык әдарасы билен гатнашык сакламагыны ве оларың консуллык әдарасына барып билмегини хич бир гөрнүште чәклендирмейәр.

2. Әгер векилчилик эдилйән дәвлетиң гражданы консуллык округының чәклеринде туссаг әдилен, сакланылан я-да башга бир гөрнүште азатлыктан махрум әдилен болса, онда болуның дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери бу барада консуллык әдарасына болан вакадан соң дөрт гүнүң довамында хабар берйәрлер.

3. Консуллыгың везипели адамының векилчилик эдилйән дәвлетиң туссаг әдилен, сакланылан, башга бир гөрнүште азатлыктан махрум әдилен я-да түрмеде жәза мөхлетини чәкйән гражданының янына бармага, онуң билен гатнашықта болмага, душуммага ве оңа хукук тайдан көмек бермәге хукугы бардыр. Болуның дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери консуллыгың везипели адамының хайышы боюнча консуллыгың везипели адамының векилчилик эдилйән дәвлетиң өкарда гөркөзилен гражданы билен душумыны хабар берленден соң үч гүнүң довамында гурамалыдыр. Соңраки гөрме-гөрүшлер пәхиме лайык белли бир вагтың гечмеги билен амала ашырылып билер.

4. Болуның дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери векилчилик эдилйән дәвлетиң туссаг әдилен, сакланылан я-да башга бир гөрнүште азатлыктан махрум әдилен гражданына шу мадданың 1-нжи ве 3-нжи пунктларының дүәгүнлерине лайыктыкта бар болан хукуклары хакында хаял әтмөн хабар бермелидир.

5. Шу маддада гәә өңүнде тутулан хукуклар болуның дәвлетиң канунларына ве кадаларына лайыктыкта амала ашырылар. Йәне болуның дәвлетиң канунларының ве кадаларының уланылмагы шу маддада гәә өңүнде тутулан хукукларың амала ашырылмагыны чәклендирмели дәлдир.

13-нчи мадда

Хоссарлык ве ховандарлык

1. Болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери өзүнде маглумат бар махалы векилчилик әдилйән дөвлетиң болунян дөвлетиң территориясында хемшелик яшаян гражданы үчин хоссарлык әдижини я-да ховандарлык әдижини беллемегин әерурдыгы хакында консуллыгың везипели адамына хабар берйәрлер.

2. Консуллыгың везипели адамы шу мадданың 1-нчи пунктунда гәркезилен меселе боюнча болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери билен хызматдашык әдйәр ве әерур болан халатда хоссарың я-да ховандарың везипелерини ерине етирмек үчин адамы болунян дөвлетиң канунларына лайыклыкда хөдүрлейәр.

3. Әгер болунян дөвлетиң суды я-да бейлеки ыгтыярлы хәкимиятлери теклип әдилйән адам хоссар я-да ховандар хөкмүнде нехилидир бир себәп боюнча кабул әдерликли дәл диен нетижә гелсе, онда консуллыгың везипели адамы башга кандидатураны теклип әдип билер.

14-нчи мадда

Векилчилик әдилйән дөвлетиң гражданларына векилчилик әтмек

Әгер векилчилик әдилйән дөвлетиң гражданы болунян дөвлетде өз хукукларыны ве бәхбитлерини шол дөвлетде өклугы себәпли я-да башга себәплер әерарлы амала ашырып билмейән болса, онда консуллыгың везипели адамы ынанч хаты болмаздан, болунян дөвлетиң судларында ве бейлеки органларында шол граждана векилчилик әдип я-да шол граждан өз векиллерини беллейәркә я болмаса өз хукукларыны ве бәхбитлерини горамагы өз үстүне алянча оңа герегиче векилчилик әтмеги үпжүн әдйәр.

15-нчи мадда

Мираслык эмлэги бормак боюнча чарелер

1. Маглумат бар махалы болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиетлери векилчилик әдилйән дөвлетиң гражданының болунян дөвлетде өлен халатларының әхлиси хакында консуллык әдарасына хабар берйәр ве онуң хайышы боюнча өлүм хакындакы шахадатнаманы я-да өлүм фактыны тассыкляян башга бир документиң копиясыны берйәр.

2. Эгер векилчилик әдилйән дөвлетиң арадан чыкан гражданы болунян дөвлетде мирас галдыран болса, болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиетлери мираслык эмлэгиң дүзүми, мирасдарлар, вестәтнамалайын борчлары кабул әдижилер хакында, шейле хем вестәтнаманың барлыгы хакында консуллык әдарасына мүмкин болдугыча гысга мөхлетде хабар берйәр.

3. Консуллыгың везипели адамы шу мадданың 2-нчи пунктунда геркезилен мираслык эмләк болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиетлери тарапындан язылан ве мөхүрленен махалы өзүниң болмагына шол органларың разылык бермегини сорап билер.

4. Эгер векилчилик әдилйән дөвлетиң хайсыдыр бир гражданы болунян дөвлетде арадан чыкан ислендик гражданылыкдакы адамың эмлэгини мирас алмак я-да алмак хукугына эе болан болса, онда векилчилик әдилйән дөвлетиң шол гражданы хатда болунян дөвлетиң чөклеринден дашарда болян болса-да, болунян дөвлетиң ыгтыярлы хәкимиетлери өзүнде маглумат бар махалы векилчилик әдилйән дөвлетиң шол гражданының мирасдарлыгы я-да вестәтнамалайын борчлары кабул әдижилер хакында консуллык әдарасына хабар бермелидир.

5. Эгер векилчилик әдилйән дөвлетиң гражданы болунян дөвлетде болмаян болса, консуллыгың везипели адамы хайсыдыр бир адамың өлмеги нетижесинде шол граждана берилмели пулы я-да башга бир эмлэги, шол санда мирасы, өзезини долуш пулы ве страхование боюнча берилмели пулы онуң адындан суддан, бейлеки хәкимиетлерден я-да айратын адамдан кабул әдип ве шол пулы хем-де эмлэги шол граждана говшурып билер.

6. Векилчилик әдилйән дөвлетиң болунян дөвлетде вагтлайын болян гражданы арадан чыкан халатда, шейле хем эгер болунян

дөвлетде мерхумың хоссарлары я-да онуң векиллери болмаса ве мунуң үстесине онуң галдырян затлары мерхумың болунян дөвлетде болян вагтында өө үстүне алян борчнамалары билен багланышкылы дәл болса, онда консуллыгың везипели адамының галдырылан затлары алмага, горап сакламага ве берилмели ерине говшурмага хукугы бардыр.

16-нчы маддэ

Векилчилик эдилйән дөвлетиң хова гэмисине көмөк бермек

1. Консуллыгың везипели адамының векилчилик эдилйән дөвлетиң болунян дөвлетиң аэропортунда я-да ховада учушда болан хова гэмилери барада, шейле хем оларың экипажларының агаалары барада векилчилик эдилйән дөвлетиң канунлары ве кадалары билен гөө өңүнде тутулан гөөегчилик хем-де инспекция хукукларыны өө консуллык округының чөклеринде амала ашырмага хукугы бардыр.

2. Консуллыгың везипели адамының векилчилик эдилйән дөвлетиң болунян дөвлетиң аэропортунда я-да хова учушда болан хова гэмисине, шейле хем онуң экипажының агааларына өө консуллык округының чөклеринде көмөк бермөге, шол санда:

1) векилчилик эдилйән дөвлетиң хова гэмисиниң командири ве онуң экипажының агаалары билен гатнашыкда болмага;

2) векилчилик эдилйән дөвлетиң хова гэмисиниң учушы вагтында я-да аэропортда дуран вагтында болан вакалары болунян дөвлетиң ыгтыярлы хөкимиятлериниң хукукларына аян етирмөден дерцөмөге, командири ве экипажың агааларыны сораг этмөге, хова гэмисиниң гүвөнамаларыны барламага, хова гэмиси, онуң учушы ве бармалы ери хакында командириң докладыны диңдемөге, шейле хем хова гэмисине учуш, аэропортда гонмак ве дурмак болнча аэрур көмөк бермөге;

3) экипажың командири билен агааларының арасындакы хер дүрли жеделлери болунян дөвлетиң ыгтыярлы хөкимиятлериниң хукукларына аян етирмөн, векилчилик эдилйән дөвлетиң

канунларына лайыктыкта чөзмөгө;

4) аерур болан халатда хова гэмисиниң экипажының командирлериниң я-да агааларының кеселханада бежерилмегини я-да ватанына иберилмегини үпжүн этмөгө;

5) хова гэмиси барада векилчилик эдилйән дәвлетиң канунларында ве кадаларында гөа өңүнде тутулан ислендик документлери алмага, бермөгө я-да кепиллендирмөгө хукугы бардыр.

3. Консуллыгың везипели адамы шу маддада гөа өңүнде тутулан везипелери ерине етирен махалы болунян дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлерине көмөк ве ярдам бермеклерини сорап йүә тутуп билер.

17-нжи мадда

Векилчилик эдилйән дәвлетиң хова гэмиси барада амала ашырылган меҗбур эдил чәрелеринден горавмак

1. Эгер болунян дәвлетиң судлары я-да бейлеки ыгтыярлы органлары векилчилик эдилйән дәвлетиң хова гэмиси барада меҗбур эдил чәрелерини уланмакчы я-да онуң бортунда ресми дерцев гечирмекчи болса, онда олар консуллыгың везипели адамының я-да онуң векилиниң шейле херекетлер амала ашырылган махалы болуп билмеги үчин консуллык эдарасына бу барада деслапдан хабар берйәр. Эгер меселәниң гыссаглыгы себәпли вагтың аалыгы аерарлы консуллык эдарасына бу барада деслапдан хабар бермек мүмкин болмаса, болунян дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери ёкарда гөркөзилен херекетлер амала ашырылгандан соң дессине консуллык эдарасына хабар берйәр ве шол херекетлер барада долы информацияны консуллыгың везипели адамының хайшы боюнча мүмкин болдугыча гысга мөхлетде берйәр.

2. Шу мадданың 1-нжи пунктуның дүәгүнлери болунян дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиятлери 1-нжи пункта лайыктыкта векилчилик эдилйән дәвлетиң хова гэмисиниң командири я-да онуң экипажының агаалары барада шунуң ялы чәрелери амала ашыран

халатларында уланылып билнер.

3. Шу мадданың 1-нжи ве 2-нжи пунктларының дүгүнлери болунян дәвлетің ыгтыярлы хәкиметлери тарапындан амала ашырылян адаты гүмрүкхана, серхет, ховпсузлык ве санитар контроллыгы барада уланылмаяр.

4. Эгер векилчилик әдилйән дәвлетің хова гәмиси, онуң экипажының агаалары ве өлагчылары болунян дәвлетің асудалыгы, ховпсузлыгы хем-де жемгыетчилик ховпсузлыгыны бомадык болса, болунян дәвлетің ыгтыярлы хәкиметлери векилчилик әдилйән дәвлетің хова гәмисиниң ичерки ишлерине гатышып билмейәр, гатышмакчы болунян дәвлетің хова гәмисиниң командириниң я-да консуллыгың везипели адамының хайышы боюнча я-да оларың разылыгы билен амала ашырылян халатлары муңа гирмейәр.

18-нжи мадда

Векилчилик әдилйән дәвлетің авария сеәевар болян хова гәмисине көмек бермек

1. Эгер векилчилик әдилйән дәвлетің хова гәмиси болунян дәвлетің территориясында авария сеәевар болян болса я-да болунян дәвлетің территориясында авария сеәевар болан үчүнжи дәвлетің хова гәмисиниң бортунда векилчилик әдилйән дәвлетің граждандарының ве оларың әмләгиниң боландыгы болунян дәвлетің ыгтыярлы хәкиметлерине мәлим болса, онда болунян дәвлетің ыгтыярлы хәкиметлери консуллык әдарасыны бу барада мүмкин болдугыча гысга мөхлетде хабарлы әдйәр, шейле хем векилчилик әдилйән дәвлетің хова гәмисини ве граждандарыны, шейле хем оларың әмләгини халас этмек боюнча гөрлен чәрелер хакында хабар берйәр.

2. Консуллыгың везипели адамының векилчилик әдилйән дәвлетің авария сеәевар болан хова гәмисине, онуң экипажының агааларына ве өлагчыларына, шейле хем болунян дәвлетің хәкиметлерине көмек бермек үчин чәрелери гөрмәге хукугы бардыр.

3. Эгер векилчилик әдилйән дәвлетің болунян дәвлетің я-да

үчүнчи дәвлетин территорияда авария сезевар болан хова гэмиси, онуң затлары я-да йүки болунян дәвлетин территориясында тапылан болса ве шунда хова гэмисиниң командири, зечилик эеси, онуң агенти я-да страхованиечилери болмаса я-да олар шол эмлэги горап сакламак боюнча чэрелери гөрмөгө я-да оңа ыгтыяр этмөгө укыпсыз болса, онда консуллыгың везипели адамының авария сезевар болан хова гэмисини ве онуң эмлэгини горап сакламак хем-де олара ыгтыяр этмек чэрелерини шол адамларның адындан амала ашырып билер.

4. Эгер векилчилик эдилйән дәвлетин шу мадданың 1, 2-нжи ве 3-нжи пунктларында гөркөзилен хова гэмиси, онуң затлары хем-де йүки болунян дәвлете сатмак я-да пейдаланмак үчин гетирилен болмаса, онда болунян дәвлет олар үчин гүмрүк пачларыны ве бейлеки шунуң ялы йыгымлары алмаяр.

19-нжи мадда

Векилчилик эдилйән дәвлетин гэмиси

Шу Шертнаманың 16, 17-нжи ве 18-нжи маддаларының векилчилик эдилйән дәвлетин хова гэмисине дегишли дүзгүнлери онуң гэмилерине хем дең дережеде дегишлидир.

20-нжи мадда

Консуллык йыгымлары

Консуллык эдарасы болунян дәвлетин территориясында векилчилик эдилйән дәвлетин канунларында гөз өңүнде тутулан консуллык йыгымларыны алып билйөр.

21-нжи мадда

Консуллык везипелерини консуллык округында ве онуң чаклериндең даварда ериве етирмек

Консуллыгың везипели адамы консуллык везипелерини диңе өз

консуллык округында ерине етирип билйер. Болунян дөвлетиң ра-
зылыгы билен, ол консуллык везипелерини консуллык округының
чөклеринден дашарда хем ерине етирип билйер.

22-нчи мадда

Болунян дөвлетиң хәкмиетлери билен гәтнәшик сакламак

Консуллыгың везипели адамы өз везипелерини ерине етирмек
билен багланышыклылыкта консуллык округының ыгтыярлы хәки-
миетлерине, шейде хем болунян дөвлетиң ыгтыярлы меркези орган-
ларына шол дөвлетиң канунлары, кадалары ве дөплери билен өл
берилйән дережеде йүз тутуп билйер.

23-нчи мадда

Консуллык везипелериниң дипломатик векилхана тарапыдан ерине етирилмеги

1. Векилчилик эдилйән дөвлетиң дипломатик векилханасы
дипломатик персоналың консуллык везипелерини ерине етирийән аг-
заларының долы адыны, фамилиясыны, везипесини ве дережесини
болунян дөвлетиң дашары ишлер министрлигине хабар берйер.

2. Векилчилик эдилйән дөвлетиң болунян дөвлетдәки дипло-
матик векилханасының дипломатик персоналының шол векилканада
консуллык везипелерини амала ашырмак үстүне йүкленилен агаала-
рына консуллыгың везипели адамының шу Шертнамада гөз еңүнде
тутулан хукуклары ве борчлары дегишлидир.

3. Дипломатик персоналың консуллык везипелерини ерине
етирмек үстүне йүкленилен агаалары өз дипломатик статусы боюн-
ча олара берлен хукуклардан, артыкмачлыктардан ве имму-
нитетлерден пейдаланмагы довам эдйер.

IV БӨЛҮМ

Артыкчылыктар ве иммунитетлер

24-нчи мадда

Консуллык эдарасының өз везипелерини ерине етирмеги үчин шертлери үпжүн этмек

Болунян дөвлет консуллык эдарасының өз везипелерини ерине етирмеги үчин әхли мүмкинчиликлери дөредйөр. Ол консуллык эдарасының ишгөрлериниң өзи тарапындан горалмагыны үпжүн эдйөр хем-де консуллык эдарасының ишгөрлериниң өз везипелерини ерине етирмек ве шу Шертнаманың дүгүнлерине лайыклықда артыкчылыктардан хем-де иммунитетлерден пейдаланып билмеги үчин әхли зерур чәредери гөрйөр.

25-нчи мадда

Консуллык ве яшайыш жайлары

1. Векилчилик эдилйән дөвлетиң ве онуң векиллери болунян дөвлетиң канунлары билен гөз өңүнде тутулан чөклерде консуллык эдарасының хажатлары үчин ве консуллык эдарасының ишгөрлериниң яшайыш жайлары хөкмүнде пейдаланылян жайлары ве жайларың бөлеклерини хем-де олара дегишли ер учасокларыны вechилигине алмага, көрендесине алмага, гурмага я-да башга усудлар билен эдинмөге хукугы бардыр, консуллык эдарасының болунян дөвлетиң граждандары я-да онда хемишелик яшаян адамлар болуп дурян ишгөрлериниң яшайыш жайлары муңа гирмейөр.

2. Болунян дөвлет шу мадданың 1-нчи пунктуның дүгүнлерине лайыклықда консуллык жайларыны алмақда векилчилик эдилйән дөвлете көмек эдйөр ве зерур болан халатда консуллык эдарасының ишгөрлери үчин оңайлы яшайыш жайларыны алмақда векилчилик эдилйән дөвлете ярдам берйөр.

Шу мадданың 1-нчи пунктуның дүгүнлери векилчилик эдилйән дөвлети канунлары хем-де дегишли ер учасоклары, жайлар, жай-

ларың бөлөклери ве көмөкчи жайлар ерлешкен районда гурлушук ве шахери планлашдырмак болунча уланыян кадалары бержай этмек зерурлыгындан бошатмаяр.

26-нчы мадда

Дөвлет байдагыны ве гербини пейдаланмак

1. Векилчилик эдилкен дөвлетин консуллык эдарасынын жайында өз дөвлет гербини ве консуллык эдарасынын ады векилчилик эдилкен дөвлетин хем-де болунян дөвлетин диллеринде язалан тагтаны беркитмеге хукугы бардыр.

2. Векилчилик эдилкен дөвлетин консуллык эдарасынын жайында консуллык эдарасынын баштутанынын резиденциясында ве өз ресми везипелерини ерине етирен махалы ол тарапындан пейдаланыян транспорт серишделеринде өз дөвлет байдагыны өкары галдырмага хукугы бардыр.

3. Шу маддада гөз өчүндө тутулан хукуклар амала ашырыланда болунян дөвлетин канунлары, кадалары ве дөплери назара алынмалдыр.

27-нчы мадда

Консуллык жайларынын ве консуллык везипели адамларынын ямайык жайларынын элдегрилмесизлиги

1. Консуллык жайлары элдегрилмесиздир. Болунян дөвлетин хөкимиятлери консуллык эдарасынын баштутанынын я-да векилчилик эдилкен дөвлетин дипломатик векилханасынын баштутанынын я болмаса оларың бири тарапындан белденилен адамың разылыгы болмаса, шол жайлара барып билмейерлер.

2. Консуллык жайларында янгын я-да башга тебиги бетбагтчылыклар дөрөп, мунуң өги граждандарың ховпсузлыгына ве эмлегин, шейле хем болунян дөвлетин гоңшучылыкдакы жайларынын абат сакланылмагына вехим саяян болса, шейле разылык хас гысга

аматлы мөхлетде берилмелидир.

3. Болунян дөвлетің үстүне консуллык жайларыны бидин гирмекден ве азын етирмекден горамак хем-де консуллык эдарасының асудалыгының бозулмагының ве онуң мертебесиниң кемсидилмегиниң өңүни алмак үчин әхли әерур чәрелери гөрмек боюнча йерите борч йүкленилендир.

4. Шу мадданың 1-нжи ве 3-нжи пунктларының дүгүнлери консуллыкның везипели адамларының яшайыш жайларына хем дегिशледи.

28-нчи мадда

Консуллык архивлериниң эддегримесиалиги

Консуллыкның архивлери вақта ве ерлешкен ерине гарамаздан, эддегримесиадир.

29-нчи мадда

Гатнашықта болмагың эркинлиги

1. Болунян дөвлет консуллык эдарасының әхли ресми максатлар үчин эркин гатнашык сакламагына ыгтыяр бермелидир ве шол эркинлиги горамадыр, векилчилик эдилкен дөвлетің хөкүмети, дипломатик векилханалары, шейле хем бейлеки консуллык эдаралары билен гатнашык саклан махалы консуллык эдарасы арагатнашыгың әхли аманты серишделерини, шол санда кодланан ве шифрленен депешалары, дипломатик я-да консуллык чапарлары, дипломатик я-да консуллык валигалери пейдаланып билйәр. Консуллык эдарасы радиопередатчиги отуртмагы ве уланмагы диңе болунян дөвлетің разылыгы билен аманта ашырып билйәр.

2. Консуллык эдарасының ресми корреспонденциясы эддегримесиадир. Консуллык валигасы ачылмалы дөдир я-да сакланымалы дөдир. Консуллык валигасы мөхүрленен болмалыдыр ве онуң хәкимieti беян эдйен гөзе гөрүнйен даш нышанлары болмалыдыр хем-де онуң ичинде диңе консуллык эдарасының ресми иште

пейдаланмагы үчин ниетленген ресми корреспонденция, документлер ве затлар болмалдыр.

3. Консуллык чапарының везипесинде диңе векилчилик эдилйән дәвлетиң болунян дәвлетде хемишелик яшамаян гражданы болуп билер. Онуң шахсыетини тассыкляан ресми документи болмалдыр. Консуллык чапары болунян дәвлетиң территориясында болан махалы дипломатик чапарлар ялы хукуклардан, артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден пейдаланяр.

4. Консуллык вализа векилчилик эдилйән дәвлетиң хова гәмисиниң командирине ынанылып билнер. Шол командир я-да капитан консуллык вализаны эмеле гетирйән орунларың саны гөркезилген ресми документ билен үпжүн эдилйәр, йене ол консуллык чапары дийлип хасап эдилмейәр. Болунян дәвлетиң дегишли хәкимиятлери билен ылаалашык боюнча консуллыгың везипели адамы консуллык вализаны хова гәмисиниң командиринден я-да гәминиң капитанындан гөс-гөни ве бөкденчсия кабул эдилп я-да вализаны берип билйәр.

30-нчи мадда

Бир ерден башга бир ере гидип гелмек херекетиниң эркинлиги

Болунян дәвлетиң барылмагы дәвлет ховпсузлыгы махсады билен гадаган эдилген я-да чөклендирилен районлар хакындакы канунларына ве кадаларына терс гөлмейен болса, консуллык адарасының ишгәрлерине консуллык округының чөклеринде эркин херекет этмәге ыгтыяр берилйәр.

31-нчи мадда

Консуллыгың везипели адамларының шахсыетиниң эддегримесиялиги

Консуллыгың везипели адамлары шахсы эддегримесияликден пейдаланяр. Олар хич бир гөрнүшде туссаг эдилмәге я-да сакла-

нылмага дегішли дәлдир. Болунян дәвлет консуллыгың везипели адамларына герегиче сарпа гоюп гарамга хем-де оларың шахсыетине, азатлыгына ве мертебесине хыянат әдилмегиниң өңүни алмак үчин әхли зерур чәрелери гөрмәге борчлудыр.

32-нжи мадда

Юрисдикциядан гораян иммунитет

1. Консуллыгың везипели адамлары болунян дәвлетигъ жәнәят, граждән ве административ юрисдикциясындан гораян иммунитетден пейдаланяр, шу ашакдакы граждәнлык хак ислеглери муңа гирмейәр:

1) әгер консуллыгың везипели адамы өзи тарапындан баглашылан шертнама боюнча векилчилик әдилйән дәвлетигъ адындан гәс-гәни я-да кеседән херекет әтмейән болса, шол шертнамадан йүзе чыкян хак ислеглери;

2) болунян дәвлетде өл транспорт серишдеси, гәми я-да хова гәмиси себәпли йүзе чыкып, өвезиниң долунмагы үчүнжи адам тарапындан талап әдилйән әнян себәпли йүзе чыкан хак ислеглери;

3) әгер консуллыгың везипели адамлары болунян дәвлетигъ территориясындакы гозгалмаян шахсы әмләге векилчилик әдилйән дәвлетигъ адындан консуллык максатлары үчин әелик әтмейән болса, шол әмләге дегішли хак ислеглери;

4) консуллыгың везипели адамлары везьетнаманы ерине етирижи, мираслык әмләге ховандарлык әдижи, мирасдар я-да мирасы алмакдан боюн гачырыжы хөкмүнде векилчилик әдилйән дәвлетигъ адындан дәл-де, хусусы адамлар хөкмүнде чыкыш әдйән махалы мирас алмага дегішли хак ислеглери;

5) консуллыгың везипели адамларының болунян дәвлетде өз ресми везипелериниң чәклеринден дашарда амала ашырян ислендик профессионал я-да коммерция ишине дегішли хак ислеглери.

2. Әгер болунян дәвлет шу мадданың 1-нжи пунктунда беян әдилән дүәгүнлер билән багланышыклылыкда ерине етирижилик чәрелерини гәрийән болса, онда консуллыгың везипели адамларының

шахсыетиниң эдегримесиәлиги ве оларың яшайыш жайларының эдегримесиәлиги боғулмалы дәлдир.

3. Консуллык эдарасының хызмат әдиш персоналының гулдукчылары ве ишгәрлери өз гулдук ишине дегишлиликде болунян дәвлетиң женаят, граждандан хем-де административ юрисдикциясына дегишли дәлдир, шу мадданың 1-нжи пунктуның 1-нжи ве 2-нжи подпунктларында беян әдилен хак ислеглери муңа гирмейәр.

4. Консуллык эдарасының хызмат әдижи персоналындан гулдукчылар ве ишгәрлер болунян дәвлетиң канунлары боюнча жеә берилйән херекетлери әденлиги үчин суд хәкимиетлери тарапындан айыпланмак боюнча я-да судуң кануны гүйже гирен хөкүми әсасында болмаса, башга бир гөрнүшде туссаг әтмәге хем, азатлыкдан махрум әтмәге хем дегишли дәлдир.

Консуллык эдарасының хызмат әдижи персоналындан гулдукчы ве ишгәр туссаг әдилен я-да сакланылган халатда болунян дәвлет консуллык эдарасының баштутанына бу барада хаял әтмән хабар әтмелидир.

33-нжи мадда

Шаятлык гөркемелери

1. Консуллыкның везипели адамы шаят хөкүмде гөркеме бермәге борчлы дәлдир.

2. Консуллык эдарасының хызмат әдижи персоналындан гулдукчылар ве ишгәрлер шаят хөкүмде болунян дәвлетиң судларының хем-де бейлеки ыгтыярлы хәкимиетлериниң өңүнде гөркемелери бермәге чагырылып билнер. Олар гулдук ишине дегишли ягдайлар барада шаятлык гөркемелерини бермекден боюн гачырып билер.

Йене әхли халатларда консуллык эдарасының хызмат әдижи персоналындан гулдукчы ве ишгәр барада нәхилидир бир меҗбур әдиш чәрелериниң уланылмагы өл берилмесиәдир.

3. Консуллык эдарасының хызмат әдижи персоналындан хайсыдыр бир гулдукчыдан я-да ишгәрден гөркеме алмагы талап әдилйән болунян дәвлетиң ыгтыярлы хәкимиетлери оларың өз гулдук борчларыны ерине етирмегине пәсгелчиликлери дәрәтмекден

сакланмалыдырлар. Олар мүмкин болан махалы хызмат эдижи персоналдан болан шол гуддукчыдан я-да ишгәрден гәркеэмелери консуллык жайында я-да онуң өйүндө алып я болмаса ондан яамача гәркеэмелери алып билер.

34-нчи мадда

Зәхмәт борчларындан ве харбы борчлулукдан бошатмак

Консуллык эдарасының ишгәрлери болунян дәвлетде зәхмәт ве жәмгыетчилик борчларының ислендик гәрнүшлеринден хем-де харбы борчлулукдан бошадылар. Олар шейле хем дашары юрт граждандарыны регистрация этмек, яшамак үчин, зәхмәт иши үчин ыгтыярлары алмак барада болунян дәвлетиң канунлары ве кадалары билен гәә өңүндө тутулян әхли борчлардан векилчилик эдилйән дәвлет үчин ишлери ерине етирмек бабатда хем-де болунян дәвлетиң канунлары ве кадалары билен дашары юрт граждандары барада башга шунуң ялы талаплар гәә өңүндө тутулан болса, шол талаплардан бошадылар.

35-нчи мадда

Консуллык эдарасыны салгытлардан бошатмак

1. Векилчилик эдилйән дәвлет я-да онуң адындан херекет эдйән адам тарапындан ислендик гәрнүшде эелик эдилйән я-да кирейине алынян консуллык жайлары ве консуллык эдарасының ишгәриниң яшайыш жайлары, шейле хем өкарда гәркеәилен әмләги эдинмәге дегишли гелешиклер я-да документлер әхли дәвлет, район ве муниципал салгытлардан, йыгымлардан хем-де пачлардан бошадылар.

2. Векилчилик эдилйән дәвлетиң эечилиги болуп дурян я-да онуң эелик этмегинде я болмаса пейдаланмагында болян ве консуллык максатлары үчин ниетленилен гоәгәлян әмләк салгытлардан ве бейлеки шунуң ялы йыгымлардан бошадылар.

Бу дүгүн шейле эмлегиң консуллык максатлары үчин эдилейен халатларына хем дегишлидир.

3. Консуллык эдарасының болуяң дәвлетиң территориясында аляң консуллык йыгымлары өхли салгытлардан ве йыгымлардан бошадылар.

4. Шу мадданың 1-нжи ве 2-нжи пунктларының дүгүнлери:

1) анык хызматлар үчин алыяң төлеге;

2) векилчилик эдилейен дәвлет я-да онуң векили билен гелешик амала ашыряң адамдан болуяң дәвлетиң канунларына лаыйклыкта алыяң салгытлара дегишли дәлдир.

36-нжи мадда

Консуллык эдарасының ишгэрлериңи салгыт салмақдан бошатмақ

1. Консуллык эдарасының ишгэрлери болуяң дәвлетиң өхли дәвлет, ерли ве муниципал салгытларындан бошадылар, шу ашақдакылар муңа гирмейөр:

1) харытларың ве хызматларың бахасына гошулан гыйтаклайың салгытлар;

2) болуяң дәвлетиң территориясында ерлешйен гогалмаяң хусусы эмлек үчин салгытлар шу Шертнаманың 35-нжи маддасының 1-нжи пунктуның дүгүнлеринде гөз өңүнде тутуландан башга халатларда;

3) болуяң дәвлет тарапындан алыяң мираслык эмлек үчин салгытлар, мирасың алынмагы үчин салгытлар я-да мирас үчин ве оны бермек үчин салгытлар шу Шертнаманың 38-нжи маддасында гөз өңүнде тутуландан башга халатларда;

4) болуяң дәвлетде гулдук иши билен багланышыклы дәл чешмелерден алыяң хусусы гирдежилер үчин салгытлар ве йыгымлар;

5) хызматың анык гөрнүслери үчин алыяң йыгымлар;

6) регистрацион, суд ве реестр пачлары, ипотека хем-де герб йыгымлары шу Шертнаманың 35-нжи маддасында гөз өңүнде тутуландан башга халатларда.

2. Консуллык эдарасының ишгерлериниң векилчилик эдилйән devletден алян иш хакына болунян devletиң канунларына лайык-лықда иш хакындан алынян салгытлар ве бейлеки шунуң ялы йыгым-лар салынмаяр.

37-нчи мадда

Гүмрүк пачларындан ве гүмрүкханада гөздөн гечирмекден бошатмак

1. Болунян devlet өзүнде кабул эдилен канунлара ве када-лара лайыклықда шу ашакдакылары гетирмөге хем-де алып гитмөге ыгтыяр берйәр, шейле хем олары әхли гүмрүк пачларындан бошадяр, олары сакламак, дашамак ве шунуң ялы хызматлар үчин йыгымлар муңа гирмейәр:

1) консуллык эдарасының гулдук хажатларында пейдаланмак үчин ниетленен затлар, шол санда онуң транспорт серишделери;

2) консуллыгың везипели адамларының шахсы пейдаланмагын-дакы затлар;

3) консуллык эдарасының гулдукчыларының ве онуң хызмат әдижи персоналының шахсы пейдаланмагындакы затлар, шол санда оларың илкибашда эдинмели ей гошлары.

2. Шу мадданың 1-нчи пунктуның 2-нчи ве 3-нчи подпунктла-рында агзалып гечилен затларың саны дегишли адамың гөнүден-гөни сарп этмеги үчин зерур болан мукдардан көп болма-лы дөлдир.

3. Консуллыгың везипели адамының шахсы багажы гүмрүкхана-да гөздөн гечирмекден бошадылар. Ол диңе болунян devletиң ыг-тыярлы органларында багажда шу мадданың 1-нчи пунктуның 2-нчи подпунктунда агзалып гечиленден башга затлар, я-да болунян devletиң канунлары ве кадалары билен гетирилмеги ве әкидилмеги гадаган эдилен затлар, я болмаса карантин кадаларының тәсирине дүшйән затлар бар дийип чак этмөге етерлик эсаслар болан ха-латда гөздөн гечирилип билнер. Гөздөн гечирмек консуллыгың дегишли везипели адамының я-да онуң векилиниң гатнашмагында еринде амала ашырылмалыдыр.

38-нчи мадда

Консуллык эдарасының ишгәриниң мираслык эмләги

Консуллык эдарасының ишгәри я-да онуң машгала ағзасы арадан чыкан халатда болуныан дәвлет:

1) мерхумың гоагалаян эмләгини алып гитмәге ыгтыяр берйәр, болуныан дәвлетде эдинилен хем-де өкарда гөркәзилен адамың арадан чыкан вагтында алнып гидилмеги гадаган эдилен эмләк муңа гирмейәр;

2) арадан чыкан адамың диңе консуллык эдарасының ишгәри я-да онуң машгала ағзасы хөкмүнде шол дәвлетде болмагы билен багланышыклылыкта болуныан дәвлетте гетирилен я-да ондан эдинилен гоагалаян эмләкден мирас үчин хич хили дәвлет, район я-да муниципал салгытлары я-да мирас алмак үчин пачлары алмаяр.

39-нчи мадда

Консуллык эдарасының ишгәрлериниң машгала ағзаларының артыкмачлылары ве иммунитетлери

Консуллыгың веәипели адамларының машгала ағзалары ве консуллык эдарасының гулдукчыларының хем-де онуң хыәмат әдижи персоналының ишгәрлериниң машгала ағзалары консуллыгың веәипели адамларының, консуллык эдарасының гулдукчыларының ве онуң хыәмат әдижи персоналының ишгәрлериниң шу Шертнаманың дүәгүнлерине лайыклыкта дегишлиликде пейдаланын артыкмачлыкларындан хем-де иммунитетлеринден шу Шертнаманың 40-нчи маддасының 2-нчи пунктунда ағзалып гечиленден башга халатларда пейдаланярлар.

40-нчи мадда

Артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден пейдаланмаян адамлар

1. Эгер консуллык эдарасының гулдукчылары ве онуң хыэмат эдижи персоналының ишгэрлери болунын дөвлетиң граждандары я-да хемишелик яшайжылары болса, олар шу Шертнаманың дүзгүнлери билен гөз өңүнде тутулан артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден 33-нчи мадданың 2-нчи пунктунда гөз өңүнде тутуландан башга халатларда пейдаланмаярлар.

2. Эгер консуллык эдарасының ишгэрлериниң машгала агаалары болунын дөвлетиң граждандары болса я-да онда хемишелик яшаян болса, олар артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден пейдаланмаярлар.

3. Хусусы өй хыэматкэрлери шу Шертнаманың дүзгүнлери билен гөз өңүнде тутулан артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден пейдаланмаярлар.

41-нчи мадда

Артыкмачлыктардан ве иммунитетлерден йүз дөндөрмек

1. Векилчилик эдилйөн дөвлет шу Шертнаманың 32-нчи ве 33-нчи маддаларында гөркөзилен, консуллык эдарасының дегишли ишгэрлери тарапындан пейдаланылян артыкмачлыктардан хем-де иммунитетлерден йүз дөндөрип билер. Йүз дөндөрмек өхли халатларда болунын дөвлет ямача гөрнүшде кесгитли бөян эдилмелидир.

2. Шу Шертнаманың дүзгүнлерине лайыклыкта, консуллык эдарасының ишгэриниң юрисдикациядан пейдаланып билжек халатында суд ишини гоагамагы оны эсасы как ислеги билен гөнүден-гөни багланьшыклы болан нөхилидир бир гаршылыклайын как ислеги барада иммунитетте салгыланмак хукугундан махрум эдйөр.

3. Граждан я-да административ ишлер боюнча юрисдикация барадакы иммунитетден йүз дөндөрмек судуң чөзгүдини ерине

етирмек барадакы иммунитетден йүз дөндөрмеги аңдатмаяр. Шунуң ялы йүз дөндөрмек үчин айратын ямача кабардар этмек зерурдыр.

42-нчи мадда

Болунян дөвлетиниң канунларына ве кадаларына хорматламак

1. Шу Шертнама лайыклыкта артыкмачлыктар ве иммунитетлер берилйән өхли адамлар өз артыкмачлыктарына хем-де иммунитетлерине зыян етирмөн, болунян дөвлетиниң канунларына ве кадаларына, шол санда транспорт серишделериниң херекетини хем-де олары страхование этмеги дүәгүнлешдирйән канунларына ве кадаларына сарпа гоймага борчлудыр. Олар шейле хем болунян дөвлетиниң ичерки ишлерине гатышмазлыга борчлудыр.

2. Консуллык эдарасының векилчилик эдилйән дөвлетиниң граждандары болан ишгөрлери өз ресми борчларына ерине етирмекден башга хайсыдыр бир профессионал я-да коммерция иши билен мешгулланмалы дөлдир.

V БӨЛҮМ

Демлейди дүзгүнлер

43-нчи мадда

Шу Шертнаманы ратифицирлемек, онуң гүйже гирмеги ве гүйжүниң ятырылмазы

1. Шу Шертнама ратифицирленилмөге дегиндир. Ратификацион хатлар Ашгабат шөхеринде алшылар. Шертнама ратификацион хатлар алшылан гүнден башлап отуэынжы гүн гүйже гирер.

2. Шу Шертнама Ылалашылан Тарапларың бириниң шу Шертнаманың гүйжүни ятырмак мейли хакында бейлеки Ылалашылан Тарапа ямача кабар берен гүнүнден башлап алты ай гөчйөнчө өз гүйжүни саклар.

Шу Шертнама 1992-нжи йылың 21-нжи ноябрында Пекинде хер бири хытай, түркмен ве рус диллеринде ики нусгада амал әдилди, өзи-де үч текстиң бирмеңгеш гүйжи бардыр.

Хытай Халк Республикасының
адыдан

Түркменистаның
адыдан